

steunpunt mens
en samenleving

ONDERZOEK NAAR SAMENWERKINGSVERBANDEN IN DE SCHULDHULPVERLENINGSSECTOR

21 december 2021

samvzw.be

Colofon

SAM, steunpunt Mens en Samenleving

Turnhoutsebaan 139A – 2140 Borgerhout

+32 488 77 88 99 – info@samvzw.be – www.samvzw.be

BTW BE 0674.697.752 – RPR Antwerpen

Publicatiedatum

21 december 2021

Auteurs

Hans Ledegen, SAM vzw, steunpunt Mens en Samenleving

Partners

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Afdeling Welzijn en Samenleving

Koning Albert II-laan 35 bus 30

1030 Brussel

Inhoud

1 — Onderzoeksopzet.	4
2 — Populatie en steekproef.	5
3 — Enkele resultaten.	6
4 — Doorverwijzingscriteria naar een aparte dienst/entiteit.	7
5 — Samenwerking met andere organisaties.	8
6 — Doelstellingen van de samenwerkingen met andere organisaties.	10
7 — Ervaring met samenwerkingen	12

1 — Onderzoeksopzet.

De schuldenproblematiek in Vlaanderen is zonder twijfel **maatschappelijk erg relevant**. Heel wat gezinnen worden met **betalingsmoeilijkheden** geconfronteerd of hebben hulp nodig bij het **beheer van hun budget**. Erkende instellingen voor schuldbemiddeling herkennen deze schuldenproblematiek in hun dagelijkse werking.

Om het aantal gezinnen in budgethulpverlening, schuldhulpverlening of collectieve schuldenregeling bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen te duiden, startten die instellingen vanaf 2007 met een jaarlijkse **basisregistratie**. Die basisregistratie lijst het aantal gezinnen in budget, schuldhulpverlening of collectieve schuldenregeling op.

Om de aangeleverde cijfers beter te duiden, werd de **basisregistratie** vanaf 2017 **uitgebreid met enkele vragen**: het aantal locaties of antennepunten binnen het werkingsgebied waar de erkende instelling voor schuldbemiddeling bereikbaar voor burgers, welke tendensen het profiel van het cliënteel kenmerken, welke tendensen de instelling in de schuldenproblematiek opmerkt en welke beleidssignalen voor de schuldenproblematiek daaruit af te leiden zijn.

Gaandeweg de jaren werpen meer **onderzoeksvraagstukken** zich op: worden erkende instellingen voor schuldbemiddeling geconfronteerd met wachtlijsten en gebeurlijke wachttijden voor hun cliënteel, hoe groot is de personeelsinzet, werken erkende instellingen voor schuldbemiddeling samen met andere actoren, om maar enkele te noemen...

Deze vraagstukken passen niet direct in een basisregistratie en maken best voorwerp uit van **een apart onderzoek**.

Deze nota doelt in eerste orde op **samenwerkingsverbanden** van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling met andere actoren en de **bewegreden(en)** daartoe. De bevraging liep over de periode van oktober 2019 – juni 2020.

2 – Populatie en steekproef.

Eind 2019 zijn in Vlaanderen 313 instellingen voor schuldbemiddeling erkend: 298 OCMW's, 11 Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) en 4 intergemeentelijke instellingen voor schuldbemiddeling (OCMW-verenigingen). Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling werd uitgenodigd om deel te nemen aan deze bevraging. Het aantal respondenten bedroeg 261 en overstijgt daarmee ruimschoots de minimale steekproefgrootte, die 173 bedraagt.

3 – Enkele resultaten.

Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling organiseert in principe haar dienstverlening volgens haar lokale behoeften en eigen mogelijkheden. De **manier waarop schuldbemiddeling wordt opgenomen** is vrij divers. Bijna de helft (48,66%) van de respondenten geeft aan dat **schuldbemiddeling integraal door verschillende diensten wordt opgenomen**. Hieronder wordt niet alleen de sociale dienst verstaan, maar ook alle andere diensten die hulpverlening en/of ondersteuning aanbieden. Zo bijvoorbeeld een tewerkstellingsdienst, LOI, woonbegeleidingsdienst, dienst onthaal,... **Schuldbemiddeling die zowel door verschillende diensten als door een aparte dienst wordt aangeboden**, wordt door meer dan één kwart (26,81%) weerhouden. Bijna één vijfde (18,39%) geeft aan dat **schuldbemiddeling integraal door een aparte dienst/entiteit wordt opgenomen**. Zo een aparte dienst of entiteit in de EISB heeft als hoofddoel om schuldbemiddeling op te nemen en werd met dat oogmerk opgericht. Dit is bijvoorbeeld een aparte dienst collectieve schuldenregeling, of nog, een aparte dienst schuldbemiddeling. Tot slot biedt een absolute minderheid (6,13%) schuldbemiddeling aan op een **andere manier**. Hiermee worden vooral (regionale) samenwerkingsverbanden en/of (regionale) dienst en (bijvoorbeeld Welzijnsregio) bedoeld.

4 – Doorverwijzingscriteria naar een aparte dienst/entiteit.

Aan die erkende instellingen voor schuldbemiddeling, die **cliënteel naar een aparte dienst schuldbemiddeling doorverwijzen**, wordt gevraagd naar de **doorverwijzingscriteria**. Die zijn in tabel nr.1 opgelijst.

Doorverwijzingscriteria naar een aparte dienst/entiteit schuldbemiddeling	
Aanwezigheid van een structurele schuldenlast	52 (44,07%)
Complexiteit/expertise	45 (38,14%)
Indien collectieve schuldenregeling noodzakelijk	37 (31,36%)
Voldoende inkomen/ haalbaarheid	30 (25,42%)
Meerwaarde voor/op verzoek van cliënt	16 (13,56%)
Voldoende motivatie	16 (13,56%)
Aanwezigheid van consumentenkrediet	9 (7,63%)

Tabel 1: Doorverwijzingscriteria naar een aparte dienst/entiteit schuldhulpbemiddeling (n=118).

Elke respondent kan meerdere antwoorden opgeven. De **aanwezigheid van een structurele schuldenlast en complexiteit/expertise** bijten met respectievelijk 44,07% en 38,14% de spits af. Zij zijn de **meest voorkomende criteria** om gezinnen/personen naar een aparte dienst schuldbemiddeling te gaan doorverwijzen. Het aangehaalde argument “**indien een collectieve schuldenregeling noodzakelijk is**”, wordt door bijna één derde (31,36%) van de respondenten weerhouden en suggereert dat die aparte entiteit de noodzakelijke voorbereiding voor opstart van een collectieve schuldenregeling treft. Opmerkelijk bij de aangeleverde antwoorden is de attitude van cliënt, of nog, het gezin. Zowel **voldoende motivatie als een meerwaarde of op verzoek van cliënteel** worden beide in 13,56% van de registraties weerhouden.

5 – Samenwerking met andere organisaties.

Deze vraag peilt naar een **mogelijke samenwerking van de erkende instelling voor schuldbemiddeling met andere organisaties of actoren**. Hiermee wordt samenwerking op **structurele wijze** bedoeld. Structurele samenwerking is op duurzame wijze, volgens een systematiek, bedoeld en afgesproken en niet louter toevallig. Elke partner binnen die samenwerking neemt in het kader van schuldbemiddeling een eigen takenpakket op en heeft een eigen rol te vervullen. Eénmalige schuldbemiddeling wordt hiermee niet bedoeld.

In totaal gaven 31 erkende instellingen voor schuldbemiddeling aan **om niet structureel met anderen** samen te werken. De gegevens van 230 respondenten (dit is 74% van alle erkende instellingen voor schuldbemiddeling) zijn in tabel nr. 2 weergegeven. Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling kan meerdere antwoorden opgeven.

Structurele samenwerkingsverbanden met andere organisaties:	
Met BIZ in kader van een gesubsidieerd regionaal samenwerkingsverband van erkende instellingen voor schuldbemiddeling	140 (63,35%)
Met DYZO	108 (49,54%)
Met advocaten	79 (36,92%)
Met andere OCMW	64 (30,77%)
Met andere	67 (29,13%)
Met CAW	22 (10,78%)
Met gerechtsdeurwaarders	11 (5,39%)
Met CAW in het kader van een gesubsidieerd samenwerkingsverband	10 (4,9%)
Met notarissen	3 (1,47%)

Tabel 2: Structurele samenwerking met andere organisaties in het kader van schuldbemiddeling (n=230)

Samenwerking met BIZ in het kader van een gesubsidieerd regionaal samenwerkingsverband van erkende instellingen voor schuldbemiddeling (BIZ) scoort het hoogste: vooral de OCMW's vermelden deze samenwerking; Er zijn 4 OCMW-verenigingen erkend als instelling voor schuldbemiddeling, waarvan er 3 van de OCMW-verenigingen deze samenwerking vermeldden; Tenslotte vermeldden ook 4 CAW's samenwerking met BIZ. Bijna de helft van de respondenten geeft aan om met **DYZO** samen te werken. Dit betreft dan vooral OCMW's die dat aangeven. Slechts één CAW maakt hiervan melding. Een **samenwerking met advocaten** wordt door meer dan één derde van de respondenten opgegeven en betreft hoofdzakelijk OCMW's: slechts één CAW geeft zulke vorm van samenwerking op. Samenwerkingen met **andere OCMW's, met CAW's, gerechtsdeurwaarders en notarissen** komen beduidend minder voor. De categorie "**Andere**" is erg divers en komt in bijna 30% van het aantal registraties voor. Het betreft dan vooral centra voor basiseducatie, energiemaatschappijen, Samenlevingsopbouw, Vrijwilligerswerk en Welzijnsregio worden geregistreerd, om er maar enkele te noemen.

6 – Doelstellingen van de samenwerkingen met andere organisaties.

Deze nota beschrijft niet alleen of erkende instelling voor schuldbemiddeling samenwerken met andere organisaties, maar duidt tevens de **doelstellingen en motieven** voor die samenwerking(en).

De olijsting van deze doelstellingen en motieven voor samenwerking zijn in tabel nr. 3 opgenomen. De percentages zijn de proporties van “Ja” antwoorden ten opzichte van het totaal aantal opgegeven antwoorden, zonder rekening te houden met missende waarden.

Doelstellingen en motieven om samenwerkingsverband aan te gaan	
Expertise vergroten	142 (61,74%)
Juridische ondersteuning	98 (42,61%)
Kennisdeling	70 (30,43%)
Met “Budget In Zicht” in kader van een gesubsidieerd samenwerkingsverband	61 (26,52%)
Gezamenlijke zorg	55 (23,91%)
Preventie	33 (14,35%)
Personeelstekort	19 (8,26%)
Schaalvoordelen	16 (6,96%)
Complexiteit	9 (3,91%)
Kwaliteit verhogen	8 (3,48%)

Tabel 3: Doelstellingen en motieven waarom erkende instellingen voor schuldbemiddeling samenwerken met andere organisaties.

De top drie van de doelstellingen of motieven om met andere actoren binnen het kader van schuld-hulpverlening is als volgt: **expertise** (61,74%), **juridische ondersteuning** (42,61%)

en **kennisdeling** (30,43%). Die wordt op de voet gevolgd door een **samenwerking met BIZ** in het kader van een gesubsidieerd samenwerkingsverband, die ongeveer in een kwart van het aantal registraties is vermeld. **Gezamenlijke zorg voor cliënteel** neemt ongeveer 25% in beslag. Opmerkelijk is de **aandacht voor preventie** (15%).

7 – Ervaring met samenwerkingen

Dit onderzoek be vraagt niet alleen of met andere actoren in het kader van schuld-hulpverlening wordt samengewerkt, maar gaat ook na **welke die actoren zijn en hoe de erkende instellingen voor schuldbemiddeling de samenwerking ervaren.**

De gegevens zijn zowel in absolute cijfers als in relatieve aantallen opgenomen in tabel nr. 4.

Tabel nr. 4 is een algemene overzichtstabel zonder opsplitsing naar die organisaties waarmee wordt samengewerkt. Die duidt dat ongeveer 60% van het aantal erkende instellingen voor schuldbemiddeling een **goede samenwerking** met andere actoren noteert. Liefst 30% van de respondenten meldt een **zeer goede samenwerking** met andere actoren.

Samenwerkingen die als neutraal en/of als minder goed worden ervaren scoren beduidend minder. Ze bedragen respectievelijk 7,21% en 1,92%.

Tabel nr.4: Ervaringen met samenwerking - algemeen	
Zeer goed	63 (30,29%)
Goed	126 (60,58%)
Minder goed	4 (1,92%)
Neutraal	15 (7,21%)
Totaal	208(100%)

Tabel 4: Ervaringen met samenwerking – algemeen.